

ЗАКЉУЧЦИ СЕДНИЦЕ СВИХ СУДИЈА ОСНОВНОГ СУДА У НОВОМ САДУ,
А ПОВОДОМ ЈАВНЕ РАСПРАВЕ О АМАНДМАНИМА НА УСТАВ РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ КОЈЕ ЈЕ ИЗРАДИЛО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Уважавајући значај јавне расправе поводом предложених амандмана на Устав Републике Србије, а који се односе на правосуђе, као и позив Високог савета судства изнет у саопштењу од дана 30.01.2018. године, којим су позване све судије да узму активно учешће у јавној расправи, судије Основног суда у Новом Саду су на седници свих судија одржаној дана 13.02.2018. године усвојиле следеће закључке:

1. Није прихватљиво брисање одредбе Устава Републике Србије из члана 149, став 2 Устава, која гласи „Сваки утицај на судију у вршењу судијске функције је забрањен“. Забрана утицаја на судију у вршењу судијске функције је важна уставно-правна тековина и темељ судске независности. Није јасно, нити од предлагача образложено због чега за ову уставну одредбу нема места у Уставу након промене. Подсећамо да је Србија у првој половини 19. века у свом првом Уставу имала ову гаранцију. Тако је Устав Србије из 1835. године, познат и као Сретењски, имао ову одредбу у члану 80. Чак је и султанов Хатишериф из 1838. године, садржао ову забрану у одредби члана 44 Устава.
2. Ограничавање избора судија само из круга лица која су „окончала посебну обуку у институцији за обуку у правосуђу основаној законом“ довешће до озбиљних и врло брзо уочљивих последица у правосуђу.

-Први избор на судијску функцију тиме се суштински врши у наведеној институцији, а не од стране Високог савета судства, јер ВСС не може изабрати лице које претходно није примила наведена институција.

- У постојећем систему тиме ће се одмах наметнути питање да ли су судије на сталној судијској функцији изабране пре промене Устава, које нису прошле обуку у наведеној институцији, а које су у највећем броју већ оцењиване као судије које изузетно успешно обављају судијску функцију, па

чак и оне судије које су кроз менторску обуку најзаслужније и за сам процес стицања знања и вештина полазника институције за обуку, мање стручне и квалификоване од судија које су обуку у институцији завршили. Посебно уважавајући чињеницу да институција за обуку још увек нема дугу традицију и многе судије са дугогодишњим и успешним судијским стажом нису завршиле обуку у институцији.

- У уставима других земаља институција за обуку у правосуђу нема ранг уставне институције и где постоји предмет је законског уређивања, као што је до сада и у Републици Србији, у којој су те институције биле – Правосудни центар, а потом и Правосудна академија.

- Предложеним решењем да за судију првостепеног суда може бити изабрано само лице које је окончало обуку у институцији за обуку у правосуђу основаној законом, онемогућава се избор на судијску функцију стотинама судијских помоћника са дугогодишњим радним стажом у судовима, а који су суштински сви прошли менторску обуку код судија са којима су сарађивали. У пракси такво решење довело би до напуштања правосуђа дугогодишњих судијских помоћника са богатим радним искуством, стручним знањем и вештинама, док би преостали били принуђени да судијском послу обучавају млађе свршене полазнике институције за обуку изабране на судијску функцију.

3. Предложено решење по којем судија против своје воље може бити премештен у други суд у случају „преуређења судског система, одлуком Високог савета судства“, дерогира начело непреместивости судије, познато у уставима Србије и у деветнаестом веку, а које је један од основа судске независности. Подсећамо да и по Уставу Републике Србије из 1990. године, судији је гарантована непреместивост (члан 101 став 5 Устава). Чак је и садашње решење Устава Републике Србије решење које делимично афирмише непреместивост судија, јер је одредбом члана 150 став 2 Устава уређено да судија изузетно може без своје сагласности бити трајно премештен или упућен у други суд, само у случају укидања суда или претежног дела надлежности суда за који је изабран. Судијску непреместивост, као гарант судске независности треба ојачати на начин што

би се постојећој одредби члана 150, став 2 додала одредница „исте врсте и степена“.

4. Нејасан, а од стране предлагача необразложен је предлог из амандмана V да је функција судије и председника суда, између осталог, неспојива и са другом „приватном функцијом“, што ће у пракси довести до озбиљних проблема у тумачењу појма „приватна функција“.
5. Амандманом VIII предвиђено је да Високи савет судства, као самосталан и независан државни орган јамчи самосталност и независност судова, те је остало нејасно и необразложено због чега је предлагач одустао од досадашње чвршће гаранције уређене чланом 153 став 1 Устава којим је Високи савет судства независан и самосталан орган који обезбеђује и гарантује независност и самосталност судија и судова.
6. Потпуно је неприхватљива могућност да дисциплински поступак и поступак разрешења судија и председника судова може покренути и министар надлежан за правосуђе. То би представљало директан притисак извршне власти на независну судску власт и њене носиоце. И до сада је иницијативу за покретање дисциплинског поступка могло покренути свако лице, што је укључивало и министра надлежног за правосуђе, али само покретање поступка утврђивања дисциплинске одговорности и разрешења судија и председника судова, зарад очувања стварне независности судске власти, мора остати у домену саме судске власти.
7. Иако се Република Србија, Националном стратегијом за реформу правосуђа од 2013. до 2018. године и Акционим планом за преговарачко поглавље о приступању Европској унији број 23, определила за смањивање политичког утицаја на судску власт, пре свега кроз избор судија, председника судова и Високог савета судства, решење понуђено амандманима IX, XI и XII у целости обесмишљава наведене напоре. Иако се формално министар правде, председник скупштинског одбора надлежног за правосуђе више не налазе по својој функцији у новопредвиђеном ВСС и судије и председнике судова не бира законодавна власт, понуђено решење појачава политички утицај на

судску власт. Наиме, ВСС као орган у којем би половину чланова бирала законодавна власт и који би кроз улогу председника тог органа као спољног члана имали уједно тзв. златни глас, односно другим речима два гласа, у потпуности би били у могућности прегласавати изборне чланове из реда судија, по свим најважнијим питањима која се односе на избор судија, председника судова, одлуке о дисциплинској одговорности судија и председника судова и њиховом разрешењу, а што је управо било настојање да се избегне.

Судије Основног суда у Новом Саду подсећају да су све претходно наведене примедбе стављене искључиво у намери очувања судске независности, у интересу грађана који имају универзално, међународним уговорима афирмисано право на суђење пред независним и непристрасним судом. Такав суд може бити једино са судијама које су заштићене од утицаја приликом вршење судијске функције; које су изабране од стране уставом предвиђеног органа, а не институције за обуку уређене законом; које не стрепе да могу бити без своје воље трајно премештене у суд нижег степена или на службу у удаљена места; којима је јасно дефинисано који су то „приватне функције“ које не могу обављати и шта то уопште значи; о чијој независности и самосталности брине и Високи савет судства; који не могу бити на одговорност позивани од стране министра као политичког функционера и о чијем избору, разрешењу, одговорности и напредовању не одлучује орган са пресликаном скупштинском политичком већином.